

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lasten mielenkiinnon kohteet ja toiveet näkyviksi päiväkodissa

Posa, Mariia

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Lasten mielenkiinnon kohteet ja toiveet näkyviksi päiväkodissa

Mariia Posa
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Elokuu, 2015

Mariia Posa

Lasten mielenkiinnon kohteet ja toiveet näkyviksi päiväkodissa

Vuosi 2015 Sivumäärä 34

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli muokata päiväkodin tila yhdessä lasten ja työntekijöiden kanssa niin, että lasten toiveet ja kiinnostuksen kohteet tulevat näkyviksi. Toiminnalla haluttiin myös tukea lasten osallisuutta ja saada mahdollisimman monen lapsen ääni kuuluviin. Työ toteutettiin eräässä Vantaan kaupungin päiväkodissa alkuvuodesta 2015. Päiväkoti on yksi VKK-Metro -hankkeen 25 kehittäjäyksiköstä ja näin ollen työn haluttiin tukevan myös hankkeen tavoitteita. Opinnäytetyön toiminnallisiin osuuksiin osallistui yhteensä 20 5-6-vuotiasta lasta. Myös ryhmän työntekijät osallistuivat suunnitteluun.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan varhaiskasvatuksen ja osallisuuden käsitteitä sekä leikki- ja oppimisympäristöä sekä sen suunnittelua. Työn toiminnallinen osuus muodostui tutustumis-, suunnittelu- ja toteutusvaiheesta. Suunnitteluvaiheessa lapset pääsivät osallistavien menetelmien avulla kertomaan toiveitaan ja ideoitaan. Toteutusvaiheen toiminta muodostui paljolti askartelusta. Yhteensä toimintakertoja oli 12. Toimintaa arvioitiin havainnoinnin sekä työntekijöiltä ja lapsilta saaman palautteen kautta. Työ oli toiminnallisesti onnistunut ja lasten toiveita tuotiin esille, mutta ei niinkään tilan muokkauksella, joka toteutettiin enemmän aikuisjohtoisesti.

Asiasanat: varhaiskasvatus, osallisuus, leikkiympäristö

Mariia Posa

Making children's interests and wishes visible in a kindergarten

Year	2015	Pages	34
------	------	-------	----

The goal of this functional thesis was to modify a room in a kindergarten in cooperation with the children and employees so that the children's interests and wishes would become visible. An additional aim of the cooperation was to support the children's participation and to get their voices heard. The functional part of the project was implemented in a public kindergarten in Vantaa in early 2015. This kindergarten is one of the 25 research kindergartens of the VKK-Metro project and therefore this thesis was commissioned to support the goals of the VKK-Metro project. Altogether, 20 children, ages 5-6, participated in the functional parts of the thesis. In addition the employees took part in planning.

The theoretical framework of the thesis consists of the concepts of early childhood education and participation. Also the topics of learning environments and their planning are dealt with in the thesis. The functional part was divided into three phases: getting to know each other, planning and implementing. In the planning phase children got to tell their ideas and wishes through participatory methods. The implementation phase mainly consisted of crafting. The total number of sessions held was 12. The evaluation of the project was done through observation and feedback was also gathered from the employees and children. The project was functionally successful and some of the children's wishes were fulfilled - not so much in room modifications, however, which were more influenced by adults.

Keywords: early childhood education, participation, learning environment

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tausta	6
	2.1 VKK-Metro	7
3	Keskeiset teoreettiset käsitteet.....	8
	3.1 Aikaisempia projekteja	8
	3.2 Varhaiskasvatus.....	9
	3.3 Osallisuus	10
	3.3.1 Lasten osallisuuden moniulotteisuus.....	11
	3.4 Leikki- ja oppimisympäristö.....	13
	3.4.1 Leikki- ja oppimisympäristön suunnittelu.....	13
4	Opinnäytetyön tavoitteet ja eettisyys	15
5	Opinnäytetyön toteutus.....	15
	5.1 Tutustumisvaihe	16
	5.1.1 1.tutustumiskerta	16
	5.1.2 2. tutustumiskerta	17
	5.2 Suunnitteluvaihe	19
	5.2.1 Valokuvauskerta	19
	5.2.2 Piirtämiskerta.....	20
	5.3 Toteutusvaihe.....	22
	5.3.1 Diskopallon tekeminen	23
	5.3.2 Batmanien askarteleminen	24
	5.3.3 Metsähuoneen taustojen tekeminen	24
	5.3.4 Metsähuoneen rekvisiitan askartelua	25
	5.3.5 Littlest Pet Shop -askartelu	27
	5.3.6 Lopetuskerta	28
6	Arviointi.....	29
7	Pohdinta	31
	Lähteet	35
	Kuvat	37
	Liitteet.....	38

1 Johdanto

Tein toiminnallisen opinnäytetyöni eräässä Vantaan kaupungin päiväkodissa, joka on yksi VKK-Metro - hankkeen 25 kehittäjäyksiköstä vuosina 2014-2016. Hankkeen kehittämisteema tällä toimintakaudella on leikin ja leikillisten oppimisympäristöjen kehittäminen. Päiväkodin toiveena oli leikki- ja oppimisympäristöjen muokkaus yhteistyössä lasten ja työntekijöiden kanssa. Päiväkodissa oli useampi muokkausta vaativa tila, joten muokattava tila valikoitui projektin edetessä.

Aihe kiinnosti minua, sillä uskon, että monessa päiväkodissa lasten leikkiympäristö on pitkälti aikuisten suunnittelema ja rakentama. Päiväkodeissa on usein suuret ryhmäkoot ja näin ollen suunniteltaessa on todennäköisesti enemmän mietitty ympäristön hallittavuutta kuin lapsille rikkaan ja mielenkiintoisen leikki- ja oppimispaikan luomista. Mielestäni on tärkeää, että lapset saavat olla mukana leikkitilojen muokkauksessa, sillä he siellä suuren osan ajastaan viettävät. Tässä opinnäytetyössä halusin tukea lasten osallisuutta ja tuoda heidän kiinnostuksen kohteita ja toiveita enemmän esiin päiväkodissa.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin alkuvuonna 2015 ja siihen osallistui päiväkodin yhdestä ryhmästä 20 5-6-vuotiasta lasta sekä kolme työntekijää. Toiminnalliset osuudet koostuivat tutustumiskerroista, suunnittelukerroista sekä toteutuskerroista. Tutustumiskerrat sisälsivät yhteisiä leikkejä, kun taas suunnittelukerroilla lapset pääsivät valokuvaamaan päiväkodin tiloja sekä piirtämään toivomiaan asioita. Toteutuskerrat sisälsivät pääosin askartelua.

Opinnäytetyön kirjallisen osuuden alussa kerron enemmän opinnäytetyöni taustasta ja siihen liittyvästä VKK-Metro - hankkeesta. Teoriaosuudessa tuon esille varhaiskasvatuksen ja osallisuuden käsitteitä, sekä käsittelen myös leikki- ja oppimisympäristöä sekä sen suunnittelua. Mainitsen myös muutaman aikaisemmin toteutuneen projektin, joista löytyy samankaltaisia piirteitä kuin omasta työstäni. Teorian jälkeen tuon esille työn tavoitteet. Sen jälkeen olen kertonut työni eri vaiheista sekä niihin sisältyvistä toimintakerroista. Toimintakertojen yhteyteen olen liittännyt arviointini toimintakertojen onnistumisesta. Tuon myöhemmin työssä esille myös työntekijöiltä saamani palautteen. Lopuksi pohdin opinnäytetyöprosessia sekä omaa oppimistani.

2 Opinnäytetyön tausta

Kiinnostus tätä opinnäytetyötä kohtaan alkoi koulussa järjestettävässä hankeinfossa, jossa hankkeita ja projekteja esiteltiin. Hankeinfon jälkeen olin yhteydessä päiväkotiin ja kävin päiväkodissa keskustelemassa asiasta. Minun oli siis tarkoitus muokata päiväkodin tila ja sitä

lähdin toteuttamaan. Päädyin tekemään toiminnallisen opinnäytetyön, sillä toiminnallinen tutkimusote soveltui mielestäni parhaiten tämänkaltaisen työn tutkimusmenetelmäksi. Toiminnallinen opinnäytetyö kun liittyy työelämän kehittämistyöhön, jonka tavoitteena on ammatillisessa kentässä esimerkiksi toiminnan kehittäminen, ohjeistaminen tai järjestäminen (Lumme, Leinonen, Leino, Falenius & Sundqvist 2006).

Halusin, että työni tukisi myös VKK-Metron toimintaa ja näin ollen päätin keskittyä yhteen sen kehittämiskauden tavoitteista. Opinnäytetyössäni minun oli tarkoitus keskittyä tavoitteeseen, joka koskee leikillisten oppimisympäristöjen kehittämistä niin, että ne vastaavat lasten tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Sain myös itse valita missä päiväkodin ryhmässä haluaisin työni toteuttaa. Päädyin esikouluryhmään. Sain vapaat kädet toiminnan toteuttamiseen ja aikatauluista sovinnon ryhmän työntekijöiden kanssa. Alussa tiedossa ei ollut vielä kuinka monta toimintakertaa tulisi olemaan, joten sovimme toimintakertojen ajankohtia aina tarpeen mukaan.

2.1 VKK-Metro

VKK-Metro on pääkaupunkiseudun yhteinen kehittämis- ja koulutusyhteistyöverkosto. Se on toiminut vuodesta 2007 lähtien ja sen ytimen muodostaa vaihtuvista päivähoitoyksiköistä koostuva kehittäjäverkosto. Pysyvä, jatkuvan toiminnan kehittämisen rakenne sekä innostus oman työn jatkuvaan tutkimiseen ja kehittämiseen ovat VKK-Metron keskeisiä tehtäviä. (Socca 2014c.) Kehittäminen kehittäjäyksiköissä tapahtuu pienin askelin ja kehittämisen ja dokumentoinnin avuksi on luotu Snadit Stepit -lomake (Socca 2014a). Jokaisella kehittämiskaudella on oma kehittämisteemansa ja kehittämisteema vuosina 2014-2016 on leikin ja leikillisten ympäristöjen kehittäminen pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksessa. (Socca 2014c.) Kehittämistyön tavoitteet ovat:

- ”• tarkastella leikkiä lasten kasvu- ja oppimisympäristönä, joka vastaa heidän kehitys- ja oppimistarpeisiin
- vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista leikin hyödyntämisessä lasten oppimisvalmiuksien kehittämisessä
- kehittää varhaiskasvatuksen leikillisiä oppimisympäristöjä niin, että ne vastaavat lasten tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin
- tarkastella leikin moninaisia mahdollisuuksia suhteessa lasten joustavasti vakaaseen päivärutmiin
- kehittää toiminnan laatua varhaiskasvatuksessa
- kehittää aikuisen aktiivista ja sensitiivistä roolia leikkiperustaisessa, lapsilähtöisessä pedagogiikassa
- tuottaa havainnointimateriaalia leikkilanteista työn kehittämisen tukemiseksi

- vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilökunnan kehittämisosaamista
- lisätä leikin arvostusta lapsiperheissä.” (Socca 2014b.)

Jokaisen kehittäjäyksikön kehittämistä johtaa päivähoitoyksikön oma esimies, joka varmistaa sen, että päiväkodin arjessa löytyy paikka ja tila kehittämiselle. Kehittämisen käytännön järjestelyissä ja yhteydenpidossa VKK-Metron työntekijöiden suuntaan esimiehen apuna on yhdyshenkilö. Ulkopuoliset silmät kehittämiselle tarjoaa ulkopuolinen ohjaaja, joka työskentelee kunnan keskijohdossa. VKK-Metron toimintaan kuuluu myös vertaistapaamisia, joita järjestetään kehittäjäyksiköiden johtajille, yhdyshenkilöille ja ohjaajille. Tapaamisissa keskustellaan kehittämistyön etenemisestä ja mahdollisista pulmatilanteista. Kehittäjäyksiköille ja pääkaupunkiseudun päiväkodeille järjestetään myös seminaareja ja koulutuksia VKK-Metron työntekijöiden toimesta. (Socca 2014a.)

3 Keskeiset teoreettiset käsitteet

Tämän opinnäytetyön teoria koostuu varhaiskasvatuksesta, osallisuudesta sekä leikki- ja oppimisympäristöistä sekä niiden suunnittelusta. Käsittelem lyhyesti varhaiskasvatusta, sillä mielestäni sitä ei voi ohittaa, kun toimintaympäristönä on päiväkotia. Koska halusin toiminnallani tukea lasten osallisuutta, olen halunnut myös kertoa, mitä osallisuudella tarkoitan opinnäytetyössäni. Kerron myös, mitä leikki- ja oppimisympäristön suunnittelussa tulisi ottaa huomioon. Tuon esille myös aikaisempia projekteja, joista on löydettävissä elementtejä omaan opinnäytetyöhöni liittyen.

3.1 Aikaisempia projekteja

Tutustuessani opinnäytetyöni aiheeseen, vastaan tuli projekteja, joissa on samanlaisia piirteitä kuin omassa työssäni. Niissä lapset on otettu mukaan ympäristön suunnitteluun, tosin hieman isommassa mittakaavassa. Eräs esimerkki päiväkodista, jossa lapset ovat päässeet vaikuttamaan oppimisympäristöönsä, on Myrskyluodon päiväkotia. Siellä lasten ehdotuksia ja toiveita kuunneltiin aktiivisesti ja päiväkotitiloja muokattiin niiden mukaan. Esimerkiksi varastotiloja muokattiin leikkitiloiksi ja kun vanhemmat lapset eivät enää tarvinneet sänkyjä päiväleivon aikana, muutettiin huone yhdeksi isoksi leikkihuoneeksi, jonka lattia peitettiin patjoilla, joilla lapset voivat levätä hiljaisina hetkinä. Päiväkodin pitkien käytävien seinille rakennettiin muun muassa kiipeilyseiniä ja näin ollen käytävätkin houkuttelivat lapsia liikkumaan kun aikaisemmin käytävillä juoksua oli täytynyt rajoittaa. Myrskyluodossa on myös tapana vuosittain tehdä yksi suuri projektityö, josta syntyy jotain uutta päiväkodin sisustukseen. Päiväkotia on myös pyrkinyt tuomaan ympäristöön sellaisia asioita, joita päiväkodissa käsitellään, esimerkiksi kirjaimia seinillä tai numeroita lattioissa. Tämä tukee lasten oppimista. (Kokljuschkin 2001, 71-78.)

Let's Play -projekti oli vuosina 2003-2006 toiminut projekti, jonka tavoitteena oli tuottaa ideoita leikkilisten oppimisympäristöjen kehittämiseen, teknologiaa hyödyntäen. Tavoitteena oli myös yhdistää tulevaisuuden leikkikenttä esi- ja perusopetuksessa oppimisen avuksi. Projektissa otettiin huomioon lasten leikkimieltymykset ja mitä he näkevät mieluisan leikkikentän sisältävän. (Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva 2007, esipuheet.) Tutkimusta tehtiin yhteistyössä päiväkotien ja koulujen kanssa, tarkastelen kuitenkin enemmän päiväkodissa tehtyjä tutkimuksia, sillä päiväkotia on lähempänä omaa tutkimusympäristöäni. Tutkimuksessa viiden eri esikoulun lapset pääsivät olemaan toiveiden leikkiympäristön suunnittelijoina. Lapset saivat muun muassa piirtää isolle paperille toiveidensa leikkiympäristöä ja samalla tutkijat kyselevät lapsilta leikkiympäristöön liittyviä kysymyksiä, eivätkä näin ollen olleet passiivisia sivustaseuraajia. Tutkimuksessa tutkittiin muun muassa millaisia esikoululaisten leikin maailmat ovat, mitä leikin emotionaaliset maailmat kuvaavat, roolien merkitystä, luonnon ja rakennetun ympäristön merkitystä sekä toiminnallisuutta. Aineistosta käy ilmi muun muassa, että toiminnallisuus esiintyy kaikissa leikin emotionaalisissa maailmoissa ja kun lapset ideoivat leikkiympäristöjä, he loivat siis maailmoja, joissa heidän emotionaaliset ja toiminnalliset tarpeet tulivat näkyviksi. Toiminnallisuudesta voidaan sanoa, että niin tytöille kuin pojillekin yhteisiä mielenkiinnon kohteita ovat yhteisölliset roolileikit ja seikkailut. Myös kiipeilemisestä, hyppelemisestä, liikkumisesta, uimisesta ja keinumisesta nauttivat niin pojat kuin tytötkin. (Hyvönen ym. 2007, 35-43.)

3.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus käsitteenä kattaa 0-8-vuotiaiden lasten kasvatuksen. Varhaiskasvatukseen kuuluu päivähoito eri muodoissaan, kerhotoiminta, esiopetus ja siihen voidaan myös laskea kuuluvaksi vanhempien antama kasvatus. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 10.) Varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat esimerkiksi lasten tasapainoisen kehityksen tukeminen, sosiaalisten valmiuksien kehittäminen, kouluvalmiuksien antaminen ja turvallisen kasvuympäristön tarjoaminen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014). Hujala, Puroila et al. (2007) määrittelevät varhaiskasvatuksen

”vuorovaikutusprosessiksi, jossa lapsi omaehtoisena, elämyksellisen ja kokemuksellisen toiminnan kautta, vertaisryhmäkontaktien sekä aikuisen tavoitteisen ohjauksen avulla kasvaa aktiivisena toimijana (11).”

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa käy ilmi varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Niillä pyritään siihen, että varhaiskasvatusta toteutettaisiin yhdenvertaisesti koko maassa. (Stakes 2006, 7.) Näiden linjausten pohjalta kunnat suunnittelevat kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmansa, joista käy ilmi muun muassa kunnan alueelliset ja yksikkökohtaiset suunnitelmat. Jokainen yksikkö tekee myös oman yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitel-

man, johon kuvataan tarkemmin toimintaympäristöä erityispiirteineen ja tavoitteineen. (Stakes 2006, 43.) Lisäksi jokaiselle lapselle tehdään yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan ja havainnoidaan lapsen yksilöllisyyttä, taitoja ja valmiuksia. Lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuu kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 11.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatusympäristö katsotaan koostuvan fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Näin ollen rakennetut tilat materiaaleineen ja välineineen, lähiympäristö sekä psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt, jotka toiminnan kautta syntyvät, kuuluvat varhaiskasvatusympäristöön. Turvallisuuteen ja lasten terveyteen ja hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota ympäristöä suunniteltaessa. Lapset voidaan myös ottaa mukaan tilojen ja välineiden suunnitteluun. Ympäristön tulisi olla joustava ja oppimiseen innostava, samalla lasta leikkimään ja tutkimaan kannustava. (Stakes 2006, 17-18.) Tärkeää on, että ympäristö pystyy tuomaan lapselle turvallisuuden tunteen niin fyysisesti kuin emotionaalisestikin (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999, 28).

3.3 Osallisuus

Kasvatusajattelu on muuttunut historian saatossa ja vallalla olevalla näkemyksellä on aina vaikutuksensa siihen miten kasvattajat näkevät lapsi-aikuinen valtasuhteen. Tämän päivän näkemys lapsen oppimisesta ja kehittymisestä pohjautuu pitkälti sosiokonstruktivistiseen ja sosiokulttuuriseen näkemykseen. Siinä lapsi nähdään aktiivisena ja aloitteellisena toimijana. Tämä näkemys on tuotu esille myös asiakirjoissa, jotka ohjaavat valtakunnallista varhaiskasvatusta. (Turja 2012, 43-44.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) tulee esille varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet, jossa muun muassa mainitaan lapsen oikeus tulla kuuluksi ja ymmärretyksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen yksi tärkeistä arvoista on myös lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (12.) Päivähoidolaki, YK:n lapsen oikeuksien julistus sekä toimipaikkojen omat varhaiskasvatussuunnitelmat luovat siis lähtökohdat päivähoidossa toteutuvalla osallisuudelle (Stenvall & Seppälä 2008, 3).

Lapsen mielipiteiden, mieltymyksien ja toiveiden kysyminen harjaannuttaa myös lapsen metakognitiivisia ajattelutaitoja. Samalla myös luovan ajattelun taidot kehittyvät, kuten unelmointi- ja visiointitaidot. Se, että lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokainen lapsen toive pyritään aina toteuttamaan. Lasten osallisuuden mahdollistamisen myötä opitaan yhdessä demokraattisia toimintaperiaatteita, toisten kuulemista, sekä neuvottelu- ja sopimistaitoja. Kun lapsi kokee,

että hänen ajatuksiaan arvostetaan ja että hän pystyy vaikuttamaan ympäristöönsä, vaikuttaa se positiivisesti hänen minäkäsitykseensä. (Turja 2007, 170-171.)

Mitä sitten osallisuudella tarkoitetaan? Parikka-Nihtilä ja Suomela viittaavat kirjassaan 4V-hankkeeseen, jossa osallisuus tarkoittaa sitä, että ihmiselle syntyy kokemus, että hän voi päättää ja vaikuttaa asioihin ja tämä kokemus saa ihmisen sitoutumaan asiaan. Osallisuus on määritelty muun muassa kokemukseksi omien kykyjen riittävyydestä, oman roolin merkityksestä sekä vastuun saamisesta omassa yhteisössä. (2014, 47.) Keskeistä on siis, että yksilö tuntee ja kokee olevansa hyväksytty ja kuuluvansa omaan yhteisöönsä (Kaskela & Kronqvist 2007, 19). Osallistuminen eroaa osallisuudesta siten, että siinä ei ole mukana henkilökohtaista tunnetta omasta merkityksellisyydestä asiaa tehtäessä tai suunniteltaessa. Se on enimmäkseen sitä, että yksilö on aktiivisesti mukana yhteisön toiminnassa. (2014, 47.) Osallistuminen voi silti kuitenkin olla alku syvemmälle osallisuudelle. Esimerkiksi se, että erityistä tukea sosiaalisissa suhteissa tarvitseva lapsi osallistuu päiväkodissa jo valmiiksi suunniteltuun toimintaan ja kokee sen positiiviseksi, voi olla jo tärkeä ensiaskel kohti osallisuutta. (Turja 2012, 47.)

Parikka-Nihtilä ja Suomela mainitsevat myös Thomasin, joka on kuvaillut kuusi elementtiä, joista osallisuus rakentuu. Näitä ovat:

1. ”mahdollisuudesta valita oma osallistumisensa.
2. mahdollisuudesta saada tietoa tilanteesta ja omista oikeuksistaan.
3. mahdollisuudesta vaikuttaa päätöksentekoprosessiin.
4. mahdollisuudesta ilmaista näkemyksensä ja ajatuksensa.
5. mahdollisuudesta saada tukea ja apua osallistumiseen.
6. mahdollisuudesta itsenäisiin päätöksiin jollakin tasolla.” (2014, 48.)

Omassa toiminnassani pyrin yhdistämään niin osallisuuden kuin osallistumisen. Pyrin saamaan lapset aktiivisesti osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta halusin myös ottaa lasten mielenkiintoa huomioon ja välittää heille tunnetta siitä, että heidän osallistuminen ja toimintansa on merkityksellistä.

3.3.1 Lasten osallisuuden moniulotteisuus

Halusin tuoda esille myös Leena Turjan mallin lasten osallisuuden moniulotteisuudesta. Se tuo mielestäni hyvin esille sen, kuinka monenlaisena toimintana osallisuus voi näyttäytyä. Peilaan pohdinnassa myös omaa toimintaani näihin ulottuvuuksiin.

Käytännön varhaiskasvatustyössä lasten osallisuus näyttäytyy moniulotteisena. Ensimmäisessä ulottuvuudessa osallisuus pohjautuu aikuisen ja lasten väliseen valtasuhteeseen ja puhutaan

lasten valtaistumisen asteesta. Tästä osallisuuden tasosta tutkijat ovat tehneet useita porasmalleja ja mitä enemmän lapset valtaistuvat eli heidän kokemus vaikuttamisesta kasvaa, sitä ylemmäs portaikossa edetään. Osallisuuden portaikolla osallisuus alkaa mukanaolosta ja etenee siitä kuulluksi tulemisen kautta vaihtoehtoista valikoimiseen. Myöhemmin lapsi pääsee tuomaan omia ideoitaan esiin ja vaikuttamaan asioihin laajemmin. Ylimmällä tasolla aikuiset ja lapset neuvottelevat keskenään asioista ja ovat tasavertaisia esimerkiksi aloitteiden teossa. Lasten valtaistumisen taso ei kuitenkaan ole pysyvä vaan se on tilannesidonnaista. (Turja 2012, 48-50.)

Osallisuuden toista ulottuvuutta voidaan tarkastella osallisuuden aiheen ja vaikutuspiirin näkökulmasta. Jos aihe on henkilökohtainen, on lapsen helpompi päästä vaikuttamaan asiaan. Lapset pystyvät myös vaikuttamaan heidän keskinäisistä asioista, esimerkiksi vapaan leikin sisällöstä. Sen sijaan asioiden sopimiseen, jotka ovat aikuisten ja lasten yhteisiä, esimerkiksi päivärytmistä sopiminen tai toimintatilojen muokkaaminen, ei lapsilla usein ole suurta vaikutusmahdollisuutta. Päiväkoti voi toki tarjota lapsille mahdollisuuden laajemman yhteisön osallisuuteen, esimerkiksi antamalla lasten osallistua päiväkodin pihapiirin suunnitteluun ja rakentamiseen. (Turja 2012, 50.)

Kolmas ulottuvuus, ajallinen ulottuvuus, tuo esille sen, että toiminta joka pyrkii osallisuuteen, voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista ja sen vaikutukset voivat olla kertaluonteisia tai sillä voi olla kauaskantoiset vaikutukset. Helpommin lapset pystyvät vaikuttamaan kertaluonteisempiin asioihin, kuten metsäretken sisältöön. Neljännessä ulottuvuudessa osallisuus näkyy toimintaprosessissa (osallistuminen, ideointi, suunnittelu, päätöksenteko, toiminta, arviointi) ja osallisuudentunteessa. Joissakin päiväkodeissa käytössä on niin sanotut lasten kokoukset, jotka mahdollistavat lasten osallisuuden toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. (Turja 2012, 50-51.)

Kasvattajilla on merkittävä rooli lasten osallisuuden tukemisessa. Heidän tulee yhdessä luoda sellainen ilmapiiri, että se mahdollistaa lasten osallisuuden ja tehdä se niin, että lapset myös kokevat osallisuutta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16). Osallisuudella on myönteisiä merkityksiä esimerkiksi metakognitiivisiin taitoihin, itseluottamukseen ja käsitykseen itsestä. Jotta osallisuuden kulttuuri näkyisi enemmän päiväkodeissa, tulee aikuisten muuttaa omia asenteitaan ja ymmärtää lasten osallisuuden merkitys. (Turja 2012, 52-53.) Tarvitaan siis lasta kunnioittavia ja kuuntelevia aikuisia, joilla on halukkuutta keskustella lasten kanssa. Lasten osallisuus ei tarkoita sitä, että lapselle annetaan liian suuri vastuu tai päätösvalta, vaan aikuisella on aina kasvatuksellinen vastuu toiminnasta. (Piiroinen 2007, 6.)

3.4 Leikki- ja oppimisympäristö

Tässä työssä lähtökohtaisesti tarkastelen oppimisympäristöä konstruktivistisen varhaiskasvatuksen pedagogiikan näkökulmasta eli oppimisympäristöllä on keskeinen osa lasten omaehtoisesta oppimisesta. Lapsen vuorovaikutus hänen fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa muokkaavat hänen oppimistaan ja ajattelun kehittymistä. (Hujala ym. 2007, 94.) Vantaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan psyykkisen oppimisympäristön muodostaa lasten keskinäiset sekä lasten ja kasvattajien väliset vuorovaikutussuhteet. Psyykkisen oppimisympäristön voi havaita toimintayksikön ilmapiirinä. Ilmapiirin tulee olla avoin, kiireetön, turvallinen ja moninaisuutta kunnioittava. Tunneilmasto hyvässä oppimisympäristössä on rohkaiseva ja erilaiset tunteet ovat sallittuja. Fyysisen toimintaympäristön muodostavat turvalliset ja terveelliset toimitilat oppivälineineen sekä lähiympäristö, mukaan luettuna luonto ja rakennettu ympäristö. Tilojen, välineiden ja materiaalien monipuolisuuteen sekä muunneltavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Oppimisympäristön esteettisyydellä on myös positiivinen vaikutus oppimiseen ja henkiseen hyvinvointiin. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 9.) Kun toimintaympäristö on huolella rakennettu ja ylläpidetty sekä aika ajoin sitä uudistetaan, auttaa se lasta valitsemaan, itsenäistymään ja ottamaan omaa oppimistaan haltuun (Kalliala 2008, 58).

Ympäristöt ovat erilaisia ja näin ollen ne tarjoavat vaihtelevasti mahdollisuuksia lapsen toiminnalle. Lapsiystävällisen ympäristön yhtenä tunnusmerkkinä on runsas tarjoumien määrä. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristössä on paljon toimintamahdollisuuksia. Teemme ympäristöstämme havaintoja toiminnallisten, sosiaalisten ja emotionaalisten mahdollisuuksien kautta. Lapsi ja aikuinen havaitsevat ympäristön tarjoumat eri tavalla koska heidän fyysiset ja psyykkiset valmiudet sekä intressit ovat erilaiset. Ympäristön tarjoumat näyttäytyvät myös erilaisina eri ajankohtina. (Kyttä 2003b, 23.) Tarjoumien havaitseminen ei ole kiinni vain aktiivisesta yksilöstä, vaan konteksti, jossa tarjouma näyttäytyy, vaikuttaa myös siihen kuinka se havaitaan. Esimerkiksi liikuntasalin koripallokorin tarjouma voi vaihdella siten, että se toimii korina koripallopelissä tai kevätjuhlista verhonriipustimena. (Kyttä 2003a, 48.) Aikuiset voivat myös aktiivisesti opettaa lapsia löytämään tarjoumia, joko opettamalla askel askeleelta tai näyttämään esimerkin avulla eri tapoja havaita, hyödyntää ja muokata tarjoumia (Kyttä 2003a, 106).

3.4.1 Leikki- ja oppimisympäristön suunnittelu

Lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteiden kautta ilmaiseminen. Tämä tuo omat haasteensa ympäristön suunnitteluun. Leikkiympäristössä tulee näkyä kasvattajien tietoisuus niin lasten kuin leikinkin kehitysvaiheista sekä leikkikulttuurista. Lasten sen hetkiset kiinnostuksen kohteet tulisi myös ottaa huomioon.

(Stakes 2006, 20-22.) Leikkiympäristöllä ja käytettävissä olevilla välineillä voidaan selkeästi vaikuttaa leikin tasoon. Hyvässä ympäristössä on havaittavissa monimutkaisempia ryhmäleikkejä ja luovuutta kuin heikkotasoisessa ympäristössä. (Hujala ym. 1999, 28.)

Lasten liikkumista tukeva varhaiskasvatusympäristö on liikkumaan ja leikkimään motivoiva, sisältäen sopivasti haasteellisuutta. Liikuntavälineiden käyttöä ei tulisi rajata vain ohjattuun toimintaan vaan niiden tulisi olla saatavilla myös muina aikoina. Varhaiskasvatusympäristön tulisi tarjota lapselle myös taiteellisia elämyksiä ja lapsen taiteellinen ilmaisu ja osaaminen pitäisi näkyä ympäristössä. ”Ympäristön esteettisyys sellaisenaan voi olla lapselle taide-elämys.” Erilaisiin materiaaleihin tutustuminen sekä erilaisten taiteellisten ideoiden kokeileminen on lapsille tärkeää. (Stakes 2006, 23-25.)

Oppimisympäristön suunnittelussa tulee siis ottaa huomioon lasten kehitykselliset tasot ja haasteellisuus, jotta lapsen kehitys jatkuu eikä pysähdy paikoilleen. Ympäristön tulee herättää lapsissa myös mielenkiintoa, jotta lapset kiinnostuisivat uusien asioiden tutkimisesta. (Hujala ym. 2007, 94-95.) Seuraavaksi esittelen neljä perspektiiviä, jotka tulisi ottaa huomioon oppimisympäristön suunnittelussa.

Raamit oppimisympäristön suunnittelulle antaa *kehityopsykologinen tieto*. Kasvattajien tulisi olla tietoisia siitä, mitkä asiat ovat keskeisiä milläkin lasten kehitystasolla, jotta he voivat ottaa ne huomioon suunnittelussa. Esimerkiksi, jos lapsen ei voi olettaa ymmärtävän jakamisen käsitettä, olisi ympäristössä hyvä olla useampi samanlainen esine. Pelkän kehitystason tunnistaminen ei kuitenkaan riitä, vaan jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet tulee myös huomioida. *Sisältöaluekohtaisen tiedon* omaksuminen tarkoittaa sitä, että oppimisympäristössä on tarpeeksi erilaisia materiaaleja ja toimintamahdollisuuksia varhaiskasvatuksen eri sisältöalueiden toteuttamiseen ja että ne ovat vapaasti lasten saatavissa. *Oppimistoimintojen merkityksellisyys lapselle* tulee huomioida siten, että lasten mielenkiinnonkohteet ja kokemusmaailma näkyvät oppimisympäristössä. Myös teemat joita käsitellään, tulisi näkyä ympäristössä materiaaleina ja työvälineinä, jotta lapset voivat testata näkemyksiään teeman suhteen. Neljäs perspektiivi, *kehityksen ja oppimisen jatkuvuus*, korostaa oppimisympäristön suunnittelua jatkuvana prosessina. Kun lapsi kehittyy ja oppii, tulisi oppimisympäristönkin muuntua ja kehittyä oppimisen ja kehittymisen mukaisesti. (Hujala ym. 2007, 95-96.)

Norén-Björn (1977) korostaa Auran ym. (1997, 71) teoksessa seuraavia asioita leikkiympäristön suunnittelijalle:

- ”• anna lapsille mahdollisuus harjoittaa liikuntaa luonnollisissa yhteyksissä muiden toimintojen, kuten pelien, pyöräilyn ja laivojen uittamisen lomassa
- luo edellytykset rooli- ja kuvitteluleikeille sisätiloissa ja leikkimökeissä

- luo edellytykset luovalle toiminnalle tarjoamalla irrallista materiaalia rakentelua varten
- anna lapselle mahdollisuus kokea luontoa ja aikuisten arkielämää, jolloin toimintapiirit sekoittuvat ja lähiympäristö on turvallinen liikkua
- lakkaa ajattelemasta leikkikenttiä erillisinä, aidattuina alueina. Suunnittele sen sijaan koko ympäristö leikeille ja lasten toiminnoille soveltuvaksi, turvalliseksi ja monipuoliseksi.”

Opinnäytetyötä tehdessäni pyrin ottamaan huomioon tässä osiossa mainittuja asioita. Edellä mainitut neljä perspektiiviä toimivat punaisena lankana muokattavaa tilaa suunniteltaessa. Keskeistä oli myös ajatus siitä, että tilassa olevat henkilöt tuottavat tilaa liittämällä siihen tiettyjä merkityksiä ja tekemällä siellä tietynlaisia asioita. Näin ollen tila on sosiaalisesti tuotettua. Mielikuvituksella ja toiminnalla fyysinen tila voi näyttäytyä erilaisena eri henkilöille. (Rutanen 2013, 96-97.) Pyrin myös ottamaan huomioon tilaa muokatessani tarjouman käsitteen. Yritin miettiä, mitkä ovat niitä asioita, joihin lapset kiinnittäisivät huomiota ja mihin he voisivat ”tarttua”.

4 Opinnäytetyön tavoitteet ja eettisyys

Opinnäytetyön tavoitteena oli muokata päiväkodin tila yhdessä lasten ja työntekijöiden kanssa niin, että lasten toiveet ja kiinnostuksen kohteet tulevat näkyviksi. Toiminnalla haluttiin myös tukea lasten osallisuutta ja saada mahdollisimman monen lapsen ääni kuuluviin. Lähdin viemään prosessia eteenpäin pohtimalla seuraavia kysymyksiä:

1. Mikä tila kaipaa muokkausta?
2. Millaisia toiveita ryhmän lapsilta ja työntekijöiltä nousi esiin?

Työn eettisyyden varmistamiseksi opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupa Vantaan kaupungilta. Koska tutkimusta tehtiin alle 18-vuotiaiden kanssa, tuli myös lasten vanhemmilta pyytää lupa lapsen osallistumisesta tutkimukseen. Samassa saatekirjeessä pyysin myös valokuvauslupaa. Opinnäytetyössä ei ollut tarkoitus valokuvata lapsia vaan valokuvia otettiin lasten tekemistä töistä ja muokatusta tilasta. Toiminta oli lapsille vapaaehtoista ja heillä oli oikeus kieltäytyä toimintaan osallistumisesta ja heillä oli myös mahdollisuus lopettaa toiminta kesken niin halutessaan. Opinnäytetyössä mukana olevien henkilöiden nimiä ei paljasteta yksityisyydensuojan vuoksi eikä myöskään päiväkodin nimeä ole mainittu. Työntekijät ovat myös vastanneet kyselyihin anonymisti.

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden jaoin kolmeen vaiheeseen: tutustumis-, suunnittelu, ja toteutusvaiheeseen. Tutustumisvaiheelle varasin kaksi päivää, 8.1. ja 9.1. Suunnitteluvaiheen

toteutin osallistavien menetelmien avulla ja ne sisälsivät valokuvausta ja piirtämistä. Valokuvaus tehtiin 14.1. ja piirtäminen 16.1. Suunnitteluvaiheen jälkeen pohdimme työntekijöiden kanssa mitä esiin tulleita toiveita lähtisimme toteuttamaan. Toteutusvaiheen toimintakerrat muotoutuivat siis suunnitteluvaiheessa esiin nousseiden toiveiden ympärille. Toteutusvaiheen toimintakertoja oli seitsemän ja lopuksi oli vielä lopetuskerta. Diskopallon tekemiseen käyimme kolme kertaa (5.2., 6.2. ja 9.2.). Batman-hahmoja askartelimme 12.2. Metsähuoneen taustojen kiinnittämiseen käytin yhden päivän (16.2.) ja metsähuoneen rekvisiitan askartelua toteutimme lasten kanssa 17.2. Little Pet Shop askartelut teimme 19.2. Lopetuskerta pidettiin 3.3.

Toimintakerrat muokkautuivat sen mukaan, paljonko lapsia oli paikalla. Tutustumiskertoja lukuun ottamatta toiminnot tehtiin pienryhmissä. Pienryhmät valikoituivat pääsääntöisesti sen mukaan kenen kanssa lapset juuri sillä hetkellä leikkivät. Näin ollen ryhmät koostuivat 2-5-hengen ryhmistä. Toimintakerrat pyrittiin järjestämään niin, etteivät ne sotkisi muuta päivän ohjelmaa. Kestoltaan toimintakerrat vaihtelivat noin puolesta tunnista tuntiin, toiminnasta riippuen. Seuraavaksi kuvaan, mistä työni toiminnalliset vaiheet koostuivat sekä niihin sisältyvistä toimintakertoista. Olen myös arvioinut jokaisen toimintakerran onnistuneisuutta erikseen jokaisen toimintakerran jälkeen. Arviointi perustuu omiin havaintoihini.

5.1 Tutustumisvaihe

Tutustumisvaiheen tarkoituksena oli tutustua ryhmän lapsiin sekä heidän toimintaansa leikkien avulla. Samalla herättelin lasten mielenkiintoa tulevaa projektia kohtaan ja kerroin miksi olen päiväkodissa. Mielestäni oli tärkeää, että ennen varsinaista tavoitteellista toimintaa, kävin päiväkodissa tutustumassa lapsiin ja heidän toimintaansa, jotta sain paremman kuvan millaisesta lapsiryhmästä oli kysymys. Kun lapset tiesivät kuka olen ja miksi olen päiväkodissa, ei seuraavina kertoina tarvinnut käydä näitä asioita lävitse ja pystyimme keskittymään itse toimintaan. Tutustumisvaiheen aikana sain luotua lapsiin hyvän suhteen ja he ottivat minut hyvin vastaan. Pidin tärkeänä sitä, että opettelin lasten nimet parhaani mukaan. Tutustumisvaiheeseen sisältyi kaksi toimintakertaa.

5.1.1 1.tutustumiskerta

Ensimmäiseen tutustumiskertaan olin valinnut erilaisia leikkejä. Ensimmäisenä olimme hämähäkin seitti nimistä leikkiä. Siinä istuimme ringissä ja lankakerää heittämällä toiselta toiselle muodostimme hämähäkin seitin. Ennen lankakerän heittoa jokainen sanoi nimensä. Lapset tulivat piiriin eri tahtiin, joten toiset joutuivat odottamaan ja se näkyi kärsivällisyydessä. Lapset olivat kiinnostuneita lankakerästä ja kuuntelivat ohjeet hyvin. Leikki lähti hyvin käyntiin ja vaikka lankakerä ei aina lentänytkään suoraan kaverin syliin, niin se ei haitannut. Lap-

sia oli paikalla 15, joten vaikka vähän joutuikin odottamaan vuoroa ennen kuin joku heitti kerän, kaikki jaksoivat odottaa. Huomasin, että oli tärkeää muistuttaa lapsia pitämään langasta kiinni samalla kun he heittivät sen toiselle. Kun lankakerä oli käynyt kaikilla, ihmettelimme verkkoa, jonka olimme saaneet aikaan. Päätin vielä jatkaa leikkiä niin, että kerimme syntyneen lankaverkon lankakeräksi. Eli lähdimme heittämään lankakerää takaisin päin. Langan keriminen tuotti jonkin verran hankaluuksia osalle lapsista, joten aikaakin kului enemmän kuin ensimmäisellä kierroksella. Aikuiset auttoivat välillä lapsia kerimisessä.

Toinen leikki oli nimeltään ”ihmisestä ihmiseen”. Siinä lapset toimivat pareittain, yhdistäen sanomiani kehonosia toisiinsa. Parit saatiin muodostettua helposti ja ne vaihtuivat myös leikin edetessä, osana leikkiä. Osa asennoista oli helppoja lapsille, osa taas haasteellisempia. Muutamalla pojalla oli vaikeuksia keskittyä ja heidän osaltaan leikki meni välillä pelleilyksi.

Kolmas leikki oli ”magneetin kosketus”. Siinä lapset liikkuivat vapaasti tilassa musiikin soidesa. Kun musiikki loppui, sanoin yhden lapsen nimen ja muut lapset koskettivat nimettyä lasta magneetin tavoin. Lapset kuuntelivat säännöt hyvin, mutta välillä jouduin muistuttamaan, ettei saa juosta. Huomasin, että kun musiikin tempo koveni, niin lasten jalatkin liikkuivat vikkelmämpään. Lapset innostuivat kovasti leikistä ja halusivat, että sitä leikittäisiin myös ensi kerralla.

Mielestäni ensimmäinen tutustumiskerta onnistui hyvin. Vaikka olinkin vieras lapsille, he lähtivät toimintaan silti rohkeasti mukaan. Lasten ohjaaminen tuntui luontevalta ja mielestäni pidin ryhmän hyvin kasassa. Ensimmäisen leikin olisi ehkä voinut lopettaa jo siihen kun verkko oli tehty, sillä aikaa langan kerimiseen meni suhteellisen kauan ja lapset joutuivat näin ollen istumaan paikallaan tovin. Toisen leikin aikana melu nousi suhteellisen kovaksi ja tuntui, ettei ääneni aina meinannut kuulua. Pidän lapsille lopuksi peukkuäänestyksen ja sen perusteella kivaa oli ollut 13 lapsella. Ei niin kivaa kahdella ja yhdellä oli peukku alas. Kivoimmiksi leikeiksi nousi ”hämähäkin seitti” ja ”magneetin kosketus”. Useampi tykkäsi molemmista.

5.1.2 2. tutustumiskerta

Toisella kerralla lapset olivat valmiina piirissä odottamassa minua. Lapsia oli paikalla 13. Pidän nimenhuudon ja joukossa oli yksi uusi tyttö, joka ei ollut ollut edellisellä kerralla. Ensimmäinen leikki oli ”tutustu minuun”. Siinä pallo kiersi ringissä ja kun sanoin ”hep”, pallo pyssähtyi ja se, kenen kädessä pallo oli, kertoi nimensä sekä lempi lelunsa tai pelinsä. Lapset kuuntelivat säännöt hyvin ja leikki lähti hyvin käyntiin. Osa olisi sanonut jo nimensä kun saivat pallon ensimmäisen kerran käteensä, mutta muut hyvin muistuttivat, että pallo liikkeelle. Osa pojista jäi leikkimään pallolla kun saivat sen käteensä ja välillä sai muistuttaa pallon liikkeellä pitämisestä. Kaikkien nimet käytiin lävitse ja siirryimme toiseen leikkiin.

Toinen leikki oli ”vanha maalipurkki”. Leikissä seistään ringissä ja yksi kulkee ringin ulkopuolella sininen ja punainen maalipensseli kädessä. Lorun loputtua ringin ulkopuolella oleva lapsi pysähtyy jonkun lapsen taakse ja nostaa toisen pensseleistä ylös. Toinen lapsi yrittää arvata, kumman värinen pensseli on ylhäällä. Jos arvaus on oikea, lähtee arvaaja kiertämään rinkiä. Leikki oli lapsille tuttu, mutta kävimme säännöt lävitse ja kertosimme leikissä sanottavan lorun. Lapset jaksoivat leikkiä melko kauan ja kun olin lopettamassa leikkiä, pari tyttöä sanoi vielä haluavansa olla maalipurkkeja, joten sovimme, että nämä kaksi tyttöä pääsevät vielä maalipurkeiksi ja sitten vaihtaisimme leikkiä.

Kolmas leikki oli edelliseltä kerralta tuttu ”magneetin kosketus”. Kertosimme vielä säännöt koska joukossamme oli uusi tyttö ja halusin muistuttaa, että juokseminen ja töniminen on kielletty, jottei leikki mene liian rajuksi. Lapset lisäsivät vielä itse, että myös kampittaminen ja lyöminen on kielletty. Yksi tyttö sanoi ennen leikkiä, ettei saanut olla viimeksi magneetti vaikka olikin paikalla. Minulla oli nimilista, josta katsoin nimiä ja pyrin siihen, että tällä kertaa useampi olisi saanut olla magneettina. Lapsia oli kuitenkin niin paljon, ettei olisi ollut mahdollista käydä koko listaa lävitse. Noin kymmenen nimen jälkeen leikki alkoi mennä rajummaksi, joten oli parasta siirtyä viimeisen leikkiin. Poika, joka oli vilkkaalla päällä, laitettiin huilaamaan hetkeksi työntekijän kanssa sohvalle.

Lopuksi pidin lapsille rentoutumisharjoituksen. Edellisen kerran perusteella tiesin, että edellinen leikki nostaisi lasten aktiivisuutta, joten päätin, että tällä kertaa lopetamme johonkin rauhallisempaan. Rentoutumisharjoituksessa lapset saivat toimia pareittain niin, että toinen makasi lattialla vatsallaan ja toisella oli kädessään pensseli. Laitoin taustalle rauhallista musiikkia ja himmensin valaistusta ja lapset saivat maalata parinsa. Tytöt keskittyivät harjoitukseen poikia paremmin. Parilla pojalla oli selkeästi vaikea keskittyä harjoitukseen ja heillä se meni välillä pelleilyksi. Osaa lapsista pensselit kutittivat ja harjoituksen aikana kävin ohjeistamassa lapsia kuinka heidän kannattaa tehdä pitkiä vetoja, jottei se kutittaisi niin paljoa. Kun lapset olivat saaneet maalata hetken, teimme harjoituksen myös toisin päin, niin, että molemmat pääsivät maalaamaan ja rentoutumaan.

Toisella tutustumiskerralla toiminta oli sujuvampaa ja se varmasti osittain johtui siitä, että kaksi viimeistä leikkiä olivat jo heille tuttuja. Rentoutumisharjoituksessa huomasin, että minun olisi ehkä pitänyt pyytää lapset piiriin kuuntelemaan ohjeet, sillä ohjeiden antaminen oli vaikeampaa, kun lapset olivat jo valmiiksi pariensa kanssa.

5.2 Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheessa mietimme lasten ja työntekijöiden kanssa millaisia muutoksia he halusivat ja mikä olisi muokattava tila. Suunnitteluvaiheelle oli varattu myös kaksi kertaa. Ensimmäisellä kerralla lapset pääsivät valokuvaamaan päiväkodin tiloja. Kuvien avulla pyrin saamaan selville, nouseeko jokin tila selkeästi lasten mielestä epämieluisaksi tilaksi ja jonka voisimme kenties ottaa muokkauksohteeksi. Toisella suunnittelukerralla lapset saivat piirtää, mitä he toivoisivat päiväkodissa olevan. Piirrosten avulla saimme ideoita lasten toiveista ja kiinnostuksenkohteista.

5.2.1 Valokuvauskerta

Lapsia osallistui tämänkertaiseen työpajaan 12. Lapset saivat valokuvata päiväkodin sisätiloja, joissa he tykkäävät leikkiä/leikkivät paljon sekä tiloja, jotka eivät ole niin kivoja leikkipaikkoja/eivät leiki niin paljoa. Valokuvaaminen tapahtui pienryhmissä niin, että ensimmäiset neljä lasta valitsin nimelistasta ja seuraavat ryhmät muodostuivat niistä ryhmistä, joissa lapset parhaillaan leikkivät. Selitin jokaiselle ryhmälle erikseen mitä olimme tekemässä ennen kuin aloitimme kuvaamisen. En laittanut enimmäismäärää sille kuinka monta kuvaa kukin sai ottaa, mutta sanoin, että noin kaksi-kolme kuvaa kivoista ja ei kivoista tiloista olisi hyvä määrä.

Ensimmäisessä ryhmässä oli neljä tyttöä ja he olivat oikein innostuneita siitä, että pääsivät käyttämään kameraa. Jos lapset halusivat ottaa kuvan huoneesta, jossa oli menossa toimintaa (esim. jumppasali), pyysin heitä ottamaan kuvan jumppasalin kyltistä ja kertomaan mikä siitä tilasta teki kivan. Ensimmäisen ryhmän kohdalla huomasin, että osa tytöistä olisi halunnut jäädä leikkimään kivana pidettyyn tilaan, mutta kaikki kuitenkin lopulta kulkivat ryhmän mukana. Kun kaikki olivat saaneet kuvata, kävimme kaikki sen ryhmän kuvat lävitse ja keskustelimme vielä niistä lyhyesti. Näin varmistin, että olin varmasti ymmärtänyt, mitkä tiloista olivat kivoja ja mitkä eivät. Yksi ryhmän tytöistä ei keksinyt mitään huonoa tilaa.

Seuraavassa ryhmässä oli kolme poikaa. Tilojen lisäksi pojat kuvasivat myös leikkejä leikkitalusta. Pojat olivat innoissaan kamerasta ja olisivat halunneet ottaa toisistaankin kuvia. Heille tuotti myös tyttöjä enemmän vaikeuksia pysyä ryhmän mukana, toisten valokuvaamista seuraten ja kuunnellen. Seuraavaksi valokuvasin kahden pojan kanssa, sillä he olivat leikkineet kahdestaan. Nämä pojat olivat selvästikin rauhallisempia. Molemmat pojat valokuvasivat yhden kivat tilat, mutta toinen pojista ei keksinyt, ei niin kivaa tilaa. Viimeisessä ryhmässä oli kolme poikaa. He olivat aika vilkkaita ja olivatkin jo aikaisemmin kyselleet milloin he pääsevät kuvaamaan. Yksi ryhmän pojista olisi voinut kuvata vaikka kuinka monta tilaa, mutta sanoin, että annetaan toisillekin pojille vuoro. Tämä poika oli ehkä enemmän innoissaan siitä, että pääsi käyttämään kameraa, ja oli innokkaana myös menossa toisten ottamiin kuviin mu-

kaan. Osa lapsista oli jo siirtymässä ulos, joten päästin tämän pojan pukemaan aikaisemmin. Kahden muun pojan kanssa jatkoimme vielä kuvaamista. Kolme lasta oli jo mennyt ulos, joten he eivät ehtineet kuvata. Tiivistelmä lasten kuvaamista tiloista löytyy liitteenä.

Valokuvauskerta oli selvästikin lapsien mieleen. Osa lapsista saattoi kuitenkin innostua valokuvaamisesta niin, että itse tehtävä valokuvaamisen taustalta unohtui: kuvia otettiin koska niitä oli kiva ottaa. Osalle lapsista valokuvien perustelevinen (miksi joku paikka on/ei ole kiva) tuotti vaikeuksia. Pohdin myös sitä, että tuliko tehtävä lapsille liian nopeasti. Toisin sanoen, oliko heillä riittävästi aikaa miettiä tiloja ennen kuin he saivat kameran käteensä. Esimerkiksi viimeisen ryhmän kaksi poikaa kuvasivat junaradan, ei niin kivaksi leikkilaksi, vaikka olivat juuri leikkineet sillä ennen kuin pyysin heidät valokuvaamaan. Joidenkin lasten kohdalla mietin myös sitä kuinka paljon muiden samassa valokuvausryhmässä olleiden lasten ottamalla kuvilla on ollut vaikutusta tämän lapsen omien kuvien ottamiseen. Tuokion jälkeen voin todeta, että maksimi määrä lapsia kuvaamassa kerrallaan on kolme, ehkä mieluummin jopa kaksi tai yksi. Se, että oman kuvausvuoron jälkeen joutui vielä odottamaan, että muutkin olivat ottaneet kuvat, saattoi pitkästyttyä lapsia. Valokuvien perusteella ei yhtä selkeää epämuksavaksi koettua tilaa löytynyt. Sen sijaan kaksi tilaa nousi selkeiksi suosikeiksi: musahuone ja jumppasali.

5.2.2 Piirtämiskerta

Tämän toimintakerran tarkoituksena oli saada tietoa siitä, millaisia asioita lapset toivoisivat päiväkotiansa. Ennen tuokiota laitoin paperit ja muut piirustusvälineet valmiiksi käytävän pöydille. Piirtämiseen osallistui yhteensä 14 lasta. Pöydillä oli paikat kahdeksalle lapselle. Työntekijät valitsivat kahdeksan lasta, jotka aloittivat piirtämisen, annettuani heille ensin ohjeet. Kerroin lapsille, että haluaisin, että he piirtäisivät jonkin asian tai esineen, jonka he toivoisivat ryhmätilaansa. Sanoin, että aikaa saa käyttää sen verran kuin kokee tarvitsevansa. Piirustuksen valmistuttua kyselin lapselta mitä he olivat piirtäneet ja kuinka sellainen olisi mahdollista toteuttaa. En erikseen kysynyt lapsilta miksi he olivat kyseisen asian piirtäneet, mutta jos joku oli piirtänyt esimerkiksi Batman logon, saatoin tehdä tarkentavia kysymyksiä. Esimerkiksi, onko hänellä Batman leluja? Useampi lapsi piirsi myös pleikkarin ja heiltä saatoin kysyä mitä pelejä he pelaavat. Tuokion jälkeen lapset saivat mennä leikkimään. Aina kun piirustuspaikkoja vapautui, pyysin uusia lapsia piirtämään. Osa sai piirrettyä viidessä minuutissa, osa käytti piirtämiseen aikaa puoli tuntia. Osa piirsi yhden asian ja osalta tuli monta asiaa. Yksi lapsista piirsi kahdelle eri paperille. Toisille piirustuksesta kertominen oli helpompaa kuin toisille ja osa lapsista kuvaili piirustustaan todella yksityiskohtaisesti. Kertominen siitä kuinka toivottu asia voitaisiin toteuttaa, oli useimmille hankalaa.

Piirustusten pohjalta seuraavanlaisia toiveita/kiinnostuksen kohteita nousi esiin:

- Korvapuusti
- Pleikkari (4)
- Batman-leluja (2)
- Talo
- Diskopallo (3)
- Televisio (2)
- Uima-allas (3)
- Auto (2) (+ratti)
- Littlest Pet Shop (3)
- Trampoliini
- Meikkipöytä
- Akvaario
- Keinu
- Liukumäki
- Pallojen poksauttelu-peli
- Zombin naama
- iPad
- Barbie (2)
- Transformer
- Peliohjain
- Ritareita
- Juna
- Pieniä pahvisia punaisia ukkoja

Kuva 1: Lapsen piirtämä kuva

Mielestäni piirustuskerta toi hyvin esille lasten toiveita. Toiminta sujui hyvin rauhallisesti ja se, että piirustusaikaa ei ollut rajattu, mahdollisti sen, että lasten kanssa pystyi hyvin keskustelemaan töistä kun työt valmistuivat eri aikaan.

Työntekijöiden ajatuksia keräsin kyselylomakkeen avulla. Suunnittelukertojen jälkeen pidin ryhmän työntekijöiden kanssa palaverin siitä, mitä voisimme lähteä toteuttamaan. Työntekijöiden kyselylomake vastauksista kävi ilmi, että ”verstas” huone koetaan haasteelliseksi tilaksi ja että sitä on yritetty vuosien varrella muokata kaikille ryhmille sopivaksi tilaksi. Myös ryhmän omaa ”nukkari” huonetta on vaikea jakaa kovin pysyvästi sen muuttuvan toiminnan takia. Yksi työntekijä ehdottikin, että pari sermiä voisi auttaa, jotta useampi porukka voisi hyödyntää ”nukkaria” yhtä aikaa leikeissään. Päiväkodinjohtaja oli alkutapaamisessa näyttänyt myös erään aulan sekä ryhmän oman ”pikkuhuoneen”, jotka kaipaisivat muokkausta.

Sovimme työntekijöiden kanssa, että muokattava tila olisi päiväkodin ”verstas” huone, sillä työntekijät kaipasivat huoneeseen ”ryhtiä” ja tilaa houkuttelevammaksi. Lasten valokuvien perusteella kukaan ei kokenut verstasta tilana, jossa ei ole kiva leikkiä, sen sijaan, yksi lapsi oli valokuvannut tilan kivana. Työntekijöiltä nousi ajatus metsähuoneesta, joten päätimme muokata huoneen metsähuoneeksi. Koska päiväkodin henkilökunnalla ei olisi ollut mahdollisuutta irrottautua omasta työstään muokatakseen kokonaista huonetta, otin päävastuun sen toteuttamisesta. Koska työn tavoitteena oli myös tuoda lasten toiveita ja kiinnostuksenkohteita esille, päätimme lähteä toteuttamaan kolmea lasten toivetta. Pleikkari olisi ollut lasten suosituin toive, mutta sitä ei käytännössä olisi voinut päiväkotiin tuoda. Samoin pysyvän uima-altaan rakentaminen olisi ollut mahdotonta ja talvisaikaan väliaikaista uima-allastakaan ei voida ulos tuoda. Eli lasten toiveet, joita lähdimme toteuttamaan, valikoituvat pitkälti sen mukaan, että niitä oli toivottu eniten. Olin piirustuskerran jälkeen suunnitellut mahdollisia toteutustapoja valmiiksi ja esittelin ideoita työntekijöille. Näistä valikoitui diskopallo, Batmanit sekä Littlest Pet Shopit.

5.3 Toteutusvaihe

Toteutusvaihe koostui seitsemästä toimintakerrasta sekä lopetuskerrasta, jolloin muun muassa keräsin lasten mielteitä koko toiminnasta. Toimintakerrat koostuivat diskopallon tekemisestä, Batmanien askarteluista, metsähuoneen rekvisiitan askartelusta sekä Littlest Pet Shop askartelusta.

5.3.1 Diskopallon tekeminen

Diskopallo päätettiin tehdä itse askartelemalla. Sen tekemiseen käytettiin kolme kertaa, sillä pallon kuivuminen eri vaiheissa vaati aikaa. Diskopallon tekeminen aloitettiin 5.2. Lapset saivat ensimmäiseksi repiä sanomalehdistä suikaleita. Tähän vaiheeseen osallistui viisi lasta. Välipalan jälkeen puhalsin ilmapallon, johon lapset saivat kiinnittää vesiliima seoksella sanomalehtisuikaleita. Tätä oli tekemässä 10 lasta, kahden-kolmen hengen ryhmissä. Pallo jätettiin kuivauskaappiin kuivumaan, jotta seuraavana päivänä pääsisimme maalaamaan sitä.

Seuraavana päivänä, 6.2. maalasimme pallon valkoisella maalilla. Jotta useampi lapsi pystyi osallistumaan tähän vaiheeseen, maalasin palloon viisi osaa. Tämä mahdollisti sen, että viisi lasta pääsi maalaamaan palloa. Kun pallo oli maalattu, se jätettiin kuivumaan. Diskopallon tekemiseen ja koristelemiseen oli monta vaihtoehtoa ja päätimme, että koristelemme sen kahvipaketeista leikatuilla kuvioilla koska kahvipaketteja päiväkodissa oli jo valmiina.

Seuraavalla kerralla, 9.2. tulin vähän aikaisemmin maalaamaan pallon hopean väriseksi ja laittamaan siihen hilettä. Päätin tehdä tuon vaiheen itse, sillä ensimmäisellä maalauskerralla aikaa kului aika paljon ja diskopallon tekemiseen oli kulunut jo useampi kerta. Kun lapset tulivat päiväevolta, kuusi lasta sai koristella diskopalloa kahvipaketeista leikkaamallaan koristeilla. Osa lapsista halusi vain leikata koristeita, mutta eivät halunneet liimata niitä itse kiinni. Toiset lapset kiinnittivät kuitenkin heidän leikkaamat koristeet.

Kokonaisuudessaan diskopallon tekeminen ei ehkä ollut lapsien mieleen. He varmasti odottivat oikeaa diskopalloa ja näin ollen askarrettu diskopallo ei välttämättä täyttänyt niitä vaatimuksia, joita he diskopallolle asettivat. Lapset kuitenkin osallistuivat aktiivisesti askartelun eri vaiheisiin. Luulen, että koska diskopallon valmistuminen vaati useamman kerran, se ehkä laski joidenkin lasten mielenkiintoa diskopalloa kohtaan. Myös se, että kaikki lapset eivät olleet paikalla kaikkina kolmena kertana, saattoi vaikuttaa siihen, etteivät he aina tienneet mitä olimme jo tehneet aikaisemmin ja mistä oli kysymys.

Kuva 2: Diskopallo

5.3.2 Batmanien askarteleminen

Batman toiveet olivat tulleet pojilta, joten Batman askartelut teimme poikien kanssa. Toki, jos tytöt olisivat pyytäneet saada askarrella Batmanit, olisivat he sellaiset saaneet tehdä. Aloitin askartelut kolmen pojan kanssa ja he olivat todella innostuneita askartelemaan Batmaneja. Olin askarrellut yhden Batman mallin valmiiksi sekä piirtänyt ääriviivoja kuvioista. Osan kuvioista leikkasin valmiiksi (silmät, Batman logo), mutta suurimman osan jätin poikien leikattavaksi. Pojat saivat myös itse päättää väreistä. Teimme Batmanit yhdessä vaihe vaiheelta ja jokainen sai viimeistellä hahmot mielensä mukaan. Nämä kolme poikaa innostuivat Batman teemasta niin paljon, että jatkoivat vielä Jokeri-hahmojen askartelua toisessa pöydässä. Näiden poikien jälkeen otin kaksi poikaa askartelemaan ja heidän jälkeen vielä toiset kaksi lasta. Kaikki paikalla olevat pojat pääsivät siis tekemään Batmanin. Yksi pojista sanoi, että näille täytyy tehdä oma leikki leikkitauluun. Osa tytöistä tuli kysymään askartelun aikana, että mitä tytöt tekee ja kerroin heille tulevasta Littlest Pets Shop askartelusta.

Olin positiivisesti yllättynyt miten hyvin pojat ottivat vastaan Batman askartelun. Jotkut pojista kysyivät miksi me askartelemme näitä ja kerroin heille, että kun olin kysynyt lasten toiveita aikaisemmin, moni oli maininnut Batmanin. Joku pojista muisti sen ja osasi kertoa, että muun muassa hän oli toivonut Batmaneja. Askarteluhetket kestivät noin 20 minuuttia eli yhteensä aikaa meni noin tunti. Pystyin hyvin auttamaan lapsia tuokion aikana kun teimme askartelun pienryhmissä.

Kuva 3: Osa lapsista askarteli vielä omatoimisesti Robin hahmot Batmanien kaveriksi

5.3.3 Metsähuoneen taustojen tekeminen

Kysyin lapsilta, että mitä heidän mielestään metsässä on ja pyrin siirtämään niitä ajatuksia metsähuoneeseen. Lapset toivat esille muun muassa metsäneläimiä, puita, sieniä ja kukkia.

Suunnittelin, että tekisin metsän taustan valmiiksi ja voisimme sitten lasten kanssa askarrella sinne heidän mainitsemiaan asioita. Taustat loisivat tilalle raamit, mutta tilaa voisi muokata myöhemmin erilaisilla rekvisiitoilla. Kävin viemässä maalaamani taustat päiväkotiin ja kiinnitin ne seinille. Tein myös valmisteluja toisen seinän taustaa varten. Lisäksi valmistelin seuraavan kerran askarteluja. Tähän käytin aikaa noin kolme tuntia. Lisäksi vein muuta rekvisiitaa huoneeseen.

5.3.4 Metsähuoneen rekvisiitan askartelua

Askartelimme lasten kanssa sieniä ja kukkia seinille. Halusin, että askartelu tapahtuu metsähuoneessa, jotta lapset pystyisivät paremmin hahmottamaan tilan ja saisivat koristella tilaa heti askarteluidensa valmistuttua. Lapset saivat itse leikata ja liimata sienet ja kukat sekä päättää niiden värit. Aloitin askartelut kahden tytön kanssa ja molemmat tekivät yhden sienet ja yhden kukat sekä leikkasivat puiden lehtiä (seinille). Sen jälkeen askartelin kahden pojan kanssa. Pojat eivät halunneet tehdä kukkia, mutta askartelivat sienet sekä leikkasivat puiden lehtiä. Kerkesin askartelemaan vielä kahden pojan kanssa ennen kuin lapset lähtivät ulkoilemaan. Nämä pojat tekivät molemmat yhden sienet sekä kukat.

Lapset saivat askarrella mieleisensä väriset sienet ja kukat eikä niiden tarvinnut näin ollen muistuttaa oikeassa luonnossa olevia kukkia tai sieniä. Kaikki lapset saivat itse asetella kukat ja sienet seinille, mutta yhden tytön kanssa jouduimme miettimään kukan sijoittelua, sillä hän olisi laittanut sen karhun naamaan. Lasten ulkoillessa levitin maton lattialle ja kiinnitin lasten leikkaamat lehdet seinälle.

Iltapäivällä päiväkotiin oli tullut kaksi tyttöä lisää ja heti minut nähdessään he kysyivätkin, että mitä tänään tehdään. Otin nämä kaksi tyttöä sekä yhden tytön kuka oli askarrellut jo aamupäivällä mukaani huoneeseen askartelemaan ja koristelemaan puuta lehdillä. Kaikki tytöt tekivät kukat ja sienet ja yksi tyttö halusi askarrella vielä metsätontun, joten hänen askarrellessa sitä, kaksi muuta tyttöä saivat koristella puun lehdillä. Lapset keksivät myös, että puusta on voinut tippua lehtiä, joten he kiinnittivät niitä lisäksi muuallekin kuin puun oksiin. Tytöt innostuivat askartelusta ja metsäinen ympäristö toi heille ajatuksia siitä, mitä muuta metsään voisi myös askarrella. He miettivät myös, että metsä on satumetsä koska siellä on erikoisia sieniä ja tonttuja. Tytöt muistivat myös, että heidän ryhmässään oli lintu, jonka voisi tuoda puussa olevaan koloon. Puuhun voisi myös askarrella pöllön, joka juttelisi linnulle. He muistelivat myös, että jossain päiväkodissa oli karhu, jonka voisi tuoda karhunkoloon. Annoin tyttöjen sekä yhden pojan, joka oli tullut katsomaan tilaa, laittaa pienet kolmiulotteiset hyönteistarrat valitsemaansa kohtaan huoneessa.

Metsä-askartelutuokiot sujuivat leppoisasti ja päiväkodissa oli muutenkin rauhallisempaa, sillä oli hiihtolomaviikko. Se, että askartelu tapahtui itse metsähuoneessa, sai selvästikin joidenkin lasten mielikuvituksen liikkeelle. Lapsille oli tärkeää, että he saivat tehdä askarteluistaan omanlaisensa ja että tilaan voidaan lisätä heidän askartelujaan myös myöhemmin.

Kuva 4: Muokattava tila

Kuva 5: Valmis metsähuone

Kuva 6: Valmis metsähuone toisesta kulmasta

5.3.5 Littlest Pet Shop -askartelu

Littlest Pet Shop -askartelut tehtiin tyttöjen kanssa, sillä useampi tyttö oli niitä toivonut. Itse Littlest Pet Shop -lelut saatiin lahjoituksena, mutta jotta saimme siitä leikkikokonaisuuden, valmistimme itse talot lelueläimille. Kaikki paikalla olleet kolme tyttöä pääsivät askartelemaan taloja. Talot tehtiin tyhjästä pesuainepulloista ja tytöt saivat koristella ne haluamallaan tavalla. Lapset saivat piirtää pulloihin ovet ja ikkunat ja minä leikkasin ne sitten mattoveitsellä. Koristeluun lapset käyttivät tarroja, pieniä koristeita sekä kuviollisia papereita. Talojen tekemiseen meni aikaa noin tunti. Kun talot oli saatu valmiiksi, alkoivat tytöt leikkiä niillä pienen tauon jälkeen.

Tytöt olivat todella innoissaan Littlest Pet Shop-talojen koristelusta ja osa sanoikin haluavansa tehdä myös kotona sellaisen, kunhan pesuainepullo tyhjenee. Askartelutuokiota oli helppo ohjata kun paikalla oli niin vähän lapsia. Toki olisi toivonut, että useampi tyttö olisi ollut paikalla ja näin ollen useampi olisi saanut osallistua toimintaan. Hiihtolomaviikon takia moni lapsi oli kuitenkin poissa.

Kuva 7: Littlest Pet Shop talot

5.3.6 Lopetuskerta

Halusin pitää ryhmälle vielä yhteisen lopetuskerran, jotta lapset ymmärtäisivät, että projekti on viety päätökseen, eikä minua päiväkodissa enää näissä merkeissä nähtäisi. Lopetuskerta pidettiin ryhmän oman aamupiirin jälkeen, joten lapset istuivat jo valmiiksi omilla paikoillaan lattialla. Kävin heidän kanssaan lävitse mitä kaikkea olimmekaan tehneet ja kiitin heitä aktiivisesta osallistumisesta. Tarjosin heille korvapuusteja ja keksejä. Korvapuustit olin valinnut siksi, että yksi lapsi oli toivonut piirustuskerralla korvapuustin (piirtänyt korvapuustin). Hän muisti asian myös nyt. Lasten syödessä juttelimme vapaasti ja kerroin, että tulisin juttelemaan jokaisen lapsen kanssa vielä kahden kesken.

Tuokion jälkeen lapsilla alkoi askartelutyöt. Pyysin jokaista lasta erikseen tulemaan kanssani pienelle juttelutuokiolle nukkarin sohvalle. Olin kirjoittanut paperille lapsen nimen ja kaikki toimintakerrat, joihin hän oli osallistunut. Kävimme toimintakerrat lävitse ja kysyin muun muassa mikä oli ollut kivointa ja mikä tylsintä. Kysyin myös tuntuuko heistä siltä, että lasten toiveita kuunneltiin. Lisäksi kysyin metsähuoneesta ja miten he kokivat tilan muutoksen jälkeen. Juttelutuokioiden tarkoitus oli saada palautetta lapsilta projektista.

Lopetuskerta sujui hyvin. Lapset jaksoivat istua paikoillaan ja kuunnella. Tuomani herkut varmasti vaikuttivat asiaan. Tuokio kesti noin 20 minuuttia ja mielestäni lapset näyttivät ymmärtävän, että projekti loppuu tähän kertaan. Juttelutuokioiden kestot vaihtelivat pitkälti sen mukaan, kuinka paljon lapsi oli osallistunut toimintaan. Joku lapsi oli saattanut osallistua vain kolmeen toimintakertaan kun taas toinen lapsi saattoi olla mukana seitsemällä kerralla. Pidin juttelutuokiot 11 lapsen kanssa. Sain lapsilta paljon yhden sanan vastauksia, joten heiltä

saamani palaute oli melko yksipuolista. Pääsääntöisesti kaikki osasivat kuitenkin sanoa mikä oli ollut kivointa ja mikä ollut tylsintä. Monen vastaus oli myös, että kaikki oli kivaa.

Haastatteluissa lasten kanssa törmäsin ongelmaan, joka on tullut esiin tutkimuksissa ja käytännön työssäkin: lapsilta kysyminen on ongelmallista. Usein lapset olettavat, että heiltä kysytään epäaitoja kysymyksiä ja pyrkivät siten vastaamaan kysymyksiin aikuisen toivomalla tavalla. Tällöin saattaa itse asiassällön pohtiminen jäädä toissijaiseksi. Myös lasten ja aikuisten ajatusmaailmat eroavat toisistaan ja voi olla, että aikuinen ei osaa edes kysyä juuri sitä asiaa, joka on lapselle tärkeä ja tällöin asia jää kokonaan käsittelemättä. (Karlsson 2005, 34-35.) Olisin ehkä voinut miettiä jonkin toisenlaisen tavan kerätä palautetta lapsilta. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen kerta kun haastattelin lapsia, joten kokemuksena se oli hyvin opettavainen.

6 Arviointi

Toiminnan arviointia olen tehnyt havainnoinnin sekä työntekijöiltä saaman palautteen kautta. Lopetuskerralla keräsin myös lasten mietteitä toiminnasta lyhyiden juttutuokioiden avulla. Toimintakertojen arvioinnin olen liittännyt toimintakertojen kuvausten yhteyteen ja tässä luvussa kuvaan enemmän työntekijöiltä ja lapsilta saamaa palautetta. Työntekijöitä ryhmässä oli kolme ja jätin kyselylomakkeet päiväkotiin työntekijöiden täytettäväksi. Lupasin tulla hakemaan laput myöhemmin sovittuna päivänä. Kun kävin hakemassa lappuja, ei kaikkia kuitenkaan ollut ehditty täyttää, joten sain yhden täytetyn lomakkeen ja sovimme, että loput lähetetään postissa. Kaksi muuta työntekijää olivat täyttäneet lomakkeen yhdessä ja sain sen heiltä myöhemmin sähköpostitse. Oli hyvä, että kävin hakemassa kyselyitä päiväkodista, sillä samalla sain nähdä miten uusi metsähuone on toiminut käytännössä. Harmikseni sain todeta, että rakentamani karhunkolo oli mennyt käyttökelvottomaksi. Vaikkei opinnäytetyöni tarkoituksena ollut arvioida kuinka uusi huone toimisi eli tarkoitukseni ei ollut alun perin mennä tekemään jälkihavainnointia/kyselyitä huoneen toimivuudesta, päätin kuitenkin tehdä pientä jälkiparannusta. Toimitin huoneeseen vielä pienen majan/teltan, jossa lapset voisivat leikkiä karhunkolon sijaan. Maja oli kestävämpi ratkaisu ja ehkä olisin voinut päätyä siihen jo aikaisemmin.

Työntekijöiden antama palaute oli positiivista. Heidän mukaan työskentelyni ryhmässä oli helppoa ja vaivatonta ja sain hyvän kontaktin lapsiin.

”Ilmapiiri oli positiivinen. Lapset ottivat hyvin vastaan erilaisen toiminnan. Saimme muutamia kivoja leikki-ideoita ryhmäleikeistä. Yhteistyö oli positiivista. Sovittelevaa. Päiväkodin toimintoja huomioonottavaa. Opiskelija oli aktiivinen.”

Kysyessäni lapsilähtöisyydestä ja lasten osallistumisesta toimintaan sain seuraavanlaista palautetta:

”Muuten kivasti saivat lapset ehdottaa omia ehdotuksiaan. Metsähuoneen rekvisiittaan olisivat lapset voineet osallistua myös rekvisiittaa tekemällä.”

”Lapsia haastateltiin ja kyseltiin toiveita miten muokata leikkitilaa ym. Opiskelijalla oli lapsilista, josta seurasi kuka oli osallistunut ja kuka ei ollut vielä päässyt mukaan -> kaikki saivat osallistua.”

Vastauksista kävi myös ilmi, että lapsilähtöisyyttä oli vaikea arvioida, koska työntekijä ei ollut niin tarkkaan vierestä seuraamassa toteutusta.

Kysyin myös oliko projektista hyötyä päiväkodille ja miten muutokset on otettu vastaan. Vastausten mukaan projektista oli hyötyä.

”Kyllä lepakkomieslelut olivat kovin mieluisia ja itse tehtyjä. Metsähuone on viihtyisä ja kirvoittaa mielikuvitusta. Kivoja ryhmäleikkejä. Pet Shopit jäivät ihan suosikkileluiksi tytöille. Discopallo on vielä jäänyt vähän irralliseksi. Olisi ehkä kaivannut lisäksi jonkinlaisen ledivalon.”

”Opiskelija ja ryhmä lapset muokkasivat päiväkodin yhteiskäytössä olevan kotileikkitilan metsähuoneeksi. Idea oli tosi hyvä ja kaikki talossa pitivät huoneesta.”

Halusin myös tietää, missä itse olin opiskelijana onnistunut ja mitä olisin voinut tehdä toisin.

”Lapset pitivät opiskelijasta paljon ja nauttivat yhteisestä työskentelystä. Opiskelijan yhteys lasten kanssa toimi hienosti.”

”Askartelut olivat osa liian valmiiksi työstettyjä. Onnistui luomaan hyvän keskustelusuhteen lapsiin ja lapset odottivat Mariian tuloa. Sai mukaan sellaisia lapsiakin, jotka eivät yleensä halua tulla askartelemaan. Pesuainepullot Pet Shoppien taloiksi tosi hauska idea!”

Koen, että työntekijöiden palaute on hyvin lähellä omaa mielikuvaani toiminnasta ja sen onnistuneisuudesta. Olen täysin samaa mieltä esimerkiksi diskopallon irrallisuudesta. Sen ympärille on ehkä vähän vaikeampi muodostaa leikkikokonaisuutta kun se jäi vain roikkumaan kat-

toon. Olen samaa mieltä myös, että lapset olisivat voineet osallistua enemmän metsähuoneen rekvisiitan tekemiseen. Harmi, että hiihtolomaviikko ajoittui juuri siihen ajankohtaan kun huonetta työstettiin, muuten olisi saanut useamman lapsen mukaan työstämään huonetta.

Lasten vastauksista kävi ilmi, että kivointa oli ollut valokuvaus, metsähuone, piirtäminen, Little Pet Shopit, magneetin kosketus leikki, Batmanit ja hämähäkkileikki. Tylsintä oli ollut hämähäkkileikki, diskopallon tekeminen ja valokuvaus. Kaksi lapsista vastasi ”en tiedä” ja viisi lasta oli sitä mieltä, että kaikki oli kivaa, kun kysyttiin mikä oli tylsintä. Lapsista tuntui siltä, että heidän toiveita kuunneltiin. Yksi lapsi oli sitä mieltä, että joitain toiveita kuunneltiin ja yksi ei tiennyt. Metsähuoneessa lapset olivat käyneet vaihtelevasti, joku ei ollut käynyt vielä kertaakaan, joten mielipidettä ei ollut vielä välttämättä syntynyt. Muutama lapsi piti huonetta muutoksen jälkeen parempana entiseen verrattuna, kaksi lasta oli sitä mieltä, että molemmat huoneet olivat hyviä.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön onnistuneisuutta arvioitaessa täytyy miettiä kuinka hyvin se vastasi työn tavoitteisiin. Mielestäni se ei täysin onnistunut tavoitteessaan, mutta oli kuitenkin toiminnallisesti onnistunut. Lasten toiveita ja kiinnostuksen kohteita tuotiin ryhmätilaan, mutta ei tilaa muokkaamalla. Sen sijaan yksi päiväkodin tila muokattiin, mutta sen toteutus oli aikuisjohtoisempaa. Toki tilan suunnittelussa kuunneltiin myös lapsia ja he pääsivät muokkaamaan tilaa, mutta ajatus metsähuoneesta lähti aikuisilta. Tosin, yhdessä tilaa piti lähteä muokkaamaan yhteistyössä lasten ja työntekijöiden kanssa, joten miksei aikuistenkin mielipiteet olisi saaneet näkyä. Voin myös miettiä, olisinko voinut painottaa työntekijöille enemmän sitä, että projektissa on tarkoitus tuoda enemmän lasten toiveita ja kiinnostuksen kohteita esille. Toisaalta voisi olla haastavaa saada useampi lasten toive näkyviin yhdessä tilassa, jos tilaan ei valmiiksi muodosta teemaa, jonka ympärille se rakentuu. Toki muokattavan tilan koko vaikuttaa asiaan. Jos muokattava tila on suuri, on se helpompi jakaa eri osiin kun taas jos muokattava tila on pieni huone. Silloin tilaan ei voi tuoda montaa erilaista asiaa, jottei tilasta tule liian sekava.

Olisin halunnut lapset mukaan enemmän toiminnan suunnitteluun ja ideointiin, mutta se olisi vaatinut pitkäkestoisempaa työskentelyä. Nyt aika pitkälti itse suunnittelin toiminnan lasten ideoiden pohjalta vaikka olinkin kysynyt lapsilta heidän ajatuksiaan siitä, miten heidän toivomiaan asioita pystyttäisi toteuttamaan. Lasten oli haastavaa keksiä toteutustapoja/-muotoja. Näin ollen koen, että aito yhteinen ideointi ja suunnittelu lasten ja minun välillä jäi vähäiseksi. Jos mietin sitä, ovatko lapset päässeet osallisiksi ja saaneet äänensä kuuluviin, niin mielestäni näin voi sanoa kuitenkin tapahtuneen. Pääsääntöisesti kaikki paikalla olevat lapset pääsivät osallistumaan senkertaiseen toimintaan. Ryhmässä oli kuitenkin lapsia, jotka eivät olleet

paikalla kuin muutamalla kerralla, joten he eivät välttämättä kokeneet projektia samalla tavalla kuin ne lapset, jotka olivat paikalla lähes jokaisella toimintakerralla.

Tuntuu, että en rajannut työtä itselleni tarpeeksi selvästi. Olisin voinut pysyä alkuperäisessä suunnitelmassa eli muokata yhden päiväkodin tiloista ja tuoda sinne lasten mielenkiinnon kohteita. Piirustustuokion jälkeen kuitenkin havahtuin, että minun olisi pitänyt rajata selkeästi yksi tila, johon lapset olisivat voineet liittää toiveensa. Nyt kun lasten toiveet saivat siis liittyä kaikkiin päiväkodin tiloihin. Voi tosin olla, että toiveet olisivat silti pysyneet samoina.

Lasten osallisuuden tukeminen toteutui mielestäni paremmin. Se, että lapsia kuunneltiin ja heidän toiveitaan lähdettiin toteuttamaan, on osallisuuden kannalta olennaista. Toki kaikkien toiveita ei voida, eikä olekaan tarkoitus toteuttaa, mutta päiväkotiin tuotiin niitä asioita, joita lapset pitivät mielekkäinä. Kokosin suunnittelukerroista myös tiivistelmät päiväkodille, josta käy ilmi lasten toiveet ja mistä tiloista lapset tykkäsivät ja mistä eivät. Näitä päiväkotia voi hyödyntää myöhemmin. Tuntuu myös, että toiminnassani näkyi kuitenkin ehkä enemmän osallistuminen kuin osallisuus. Mielestäni tällaisella yhdellä pienellä projektilla ei pysty tuomaan osallisuuden kulttuuria päiväkotiin vaan se vaatisi koko päiväkodin toimintatapojen muuttamista kohti osallisuutta. Toki tällaiset pienet projektitkin voivat lisätä osallisuuden astetta ja olla askel kohti osallisuuden kulttuuria.

Mainitsin aikaisemmin teoriaosuudessa osallisuuden moniulotteisuudesta ja olen peilannut omaa toimintaani myös näihin ulottuvuuksiin. Ensimmäisessä ulottuvuudessa, joka koski siis aikuisen ja lapsen välistä valtasuhdetta oli olennaista, että pyrin antamaan mahdollisimman paljon tietoa tulevasta toiminnasta lapsille ja kertomaan kuinka he voivat vaikuttaa toimintaan. Tavoitteenani ei ollut kivuta ”osallisuuden portaikolla” ylös asti, sillä en usko, että se olisi edes mahdollista näin lyhyessä toiminnassa. Sen sijaan, halusin, että lapset saavat olla mukana, tulevat kuulluksi ja pääsevät ideoimaan asioita. Jälkeenpäin huomaan, että olisimme voineet neuvotella valinnoista lasten kanssa, kun nyt päätäntävalta oli aikuisten käsissä. Toisessa ulottuvuudessa osallisuutta tarkasteltiin osallisuuden aiheen ja vaikutuspiirin näkökulmasta. Toiminnassani lapset pääsivät vaikuttamaan aikuisten ja lasten yhteisiin asioihin. Osittain tämä tapahtui tilaa muokkaamalla ja osittain ”uusien” leluja hankkimalla.

Myös kolmas, ajallinen ulottuvuus oli havaittavissa. Toiminta oli lyhytkestoista, mutta toivon, että sillä olisi kauaskantoiset vaikutukset. Ainakin Littlest Pet Shop leluista tykättiin ja niillä leikkiminen varmasti jatkuu pidempään. Jos henkilökunta on pitänyt toimintaani hyödyllisenä, voi olla, että ryhmässä toteutettaisiin myös muita lasten tuomia toiveita. Kuten Turja (2012) on maininnut, ”toisinaan alun perin kertaluontoisistakin tapahtumista voi vähitellen muodostua uusia toimintamalleja ryhmään tai koko päiväkotiin” (50). Mielestäni osallisuus olisi voinut näkyä enemmän neljännessä ulottuvuudessa eli toimintaprosessissa. Osallistumisosallisuus

toteutui, mutta lapset olisi pitänyt saada enemmän mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Lapset olivat hyvin sitoutuneita toimintaan ja loppuhaastattelun avulla pyrin antamaan heille mahdollisuuden myös arviointiin.

Opinnäytetyön teoria osuudessa mainitsin neljä perspektiiviä, jotka tulisi ottaa huomioon oppimisympäristön suunnittelussa. Kehityopsykologisen tiedon kannalta tilaa muokattaessa tuli ottaa huomioon, että tilaa käyttävät eri-ikäiset lapset, joten tilasta tuli löytyä eri-ikäisille sopivaa ja mielekästä tekemistä. Mielestäni tilasta löytyy tekemistä eri-ikäisille. Isommat lapset tykkäävät varmasti leikkiä majalla ja pienemmät lapset innostuvat varmasti enemmän pehmoleluista. Mielestäni muokattu tila huomioi myös varhaiskasvatuksen eri sisältöalueita. Esimerkiksi metsätausta luo mahdollisuuden erilaisten tarinoiden keksimiseen ja näin ollen lasten kieli ja kommunikaatio pääsevät kehittymään. Uskon myös, että luonto- ja ympäristötieto painottuvat metsäaiheisessa tilassa. Tämä saattaa näkyä luontoaiheisina kysymyksinä, joita lapsille voi herätä metsäaiheisessa ympäristössä. Tilaa muokatessa lapset pääsivät myös vaikuttamaan tilan ulkonäköön, joten taide sisältöalue tuli myös osittain huomioiduksi tässä projektissa. Oppimistoimintojen merkityksellisyys lapsille tuli huomioida siten, että lasten mielenkiinnonkohteet ja kokemusmaailma näkyvät oppimisympäristössä. Mielestäni ei voida sanoa, että lasten mielenkiinnonkohteet näkyvät muokatussa tilassa, mutta laajemmin ajateltuna ne näkyvät muualla oppimisympäristössä. Kehityksen ja oppimisen jatkuvuuden perspektiivin toteuttaminen jää mielestäni tulevien suunnittelujen huomioitavaksi.

Asia, joka eniten minua pohdituttaa näin jälkeinpäin on se, että en keskustellut muokattavan tilan valinnasta lasten kanssa. Se olisi ollut tapa, jolla lasten ääni olisi saatu enemmän kuuluviin. Se asia jäi kuitenkin minulta siinä vaiheessa huomioimatta. Lähestymistapa muokattavan tilan valintaan oli selkeästi aikuislähtöisempi, kun sen olisi pitänyt olla aikuisjohtoinen, mutta lapsilähtöinen. Se on myös yksi varhaiskasvatustyön haasteista. Usein toiminnan suunnittelu ja toteutus lähtee aikuisten tarpeista ja heidän käsityksestään siitä mikä on lapselle hyväksi. Onkin syytä pohtia sitä, ovatko aikuiset valmiita lapsilähtöiseen työskentelyyn varhaiskasvatustyössä. Arvostavatko aikuiset lasten tuomia ideoita tarpeeksi, jotta niitä lähdetäisiin toteuttamaan? Koska kasvatushenkilöstöllä on suuri vastuu lapsilähtöisyyden toteutumisessa, tulisi kasvattajien tietoisuutta lapsilähtöisyydestä lisätä, jotta lapsilähtöisyys näkyisi myös käytännössä. Vaikka tässä projektissa tilan valinta olikin aikuislähtöisempää, voidaan todeta, että tila kuitenkin jäi lapsia palvelevaksi tilaksi.

Olen oppinut tämän projektin aikana paljon. Olen tullut tietoisemmaksi siitä, mitä tällaisen projektin toteuttaminen vaatii ja jos lähtisin toteuttamaan sitä uudestaan, tekisin varmasti osan asioista toisin. Ehkä valitsisin pienemmän ryhmän, joiden kanssa työskentelisin intensiivisemmin. Se pitäisi ehkä projektin paremmin kasassa ja toisi osallistujille vahvemman tunteen osallisuudesta. Myös tavoitteessa pysyminen on tärkeää ja siitä lipsuin liian helposti. Ensi

kerralla tiedän miten tärkeää tavoitteessa pysyminen on ja työskentelyni on varmasti päämäärätietoisempaa. Olisin myös voinut käyttää enemmän aikaa toimintaan ja sen suunnitteluun. Voi olla, että enemmän ideoita siihen, kuinka lähteä toteuttamaan asioita olisi syntynyt, jos olisi käyttänyt enemmän aikaa. Opinnäytetyöprosessin alussa mietin, että lähdenkö haukkaamaan liian isoa palaa, jos teen tämän projektin yksin. En kuitenkaan koe, että tämän opinnäytetyön tekeminen yksin on ollut liian haastavaa, mutta olisin kaivannut joihinkin asioihin ehkä toisen henkilön mielipiteitä ja ideoista keskustelua.

Työn eettisyydestä pidin huolta koko prosessin aikana. Kaikkia tietoja käsittelin anonymisti, eikä työssä tuotu kenenkään henkilöllisyyttä esille. Painotin toiminnassa myös vapaaehtoisuutta ja kenenkään ei ollut pakko osallistua järjestettyyn toimintaan, jos ei halunnut. Aina on hyvä pohtia myös työn luotettavuutta. Olen pyrkinyt perustelemaan tekemäni ratkaisut mahdollisimman tarkasti sekä kuvaamaan toimintaa myös selkeästi, jotta lukija saa mahdollisimman tarkan kuvan siitä, mitä on tehty ja tapahtunut. Koska työn arviointi on perustunut pitkälti tutkijan omiin havaintoihin, tulee siihen suhtautua kriittisesti.

Opinnäytetyöni kaltaisia töitä on tehty aikaisemmin ja vastaavanlainen työskentely on helpos-
ti toteutettavissa jatkossakin. Osallistavina menetelminä piirtämisen ja valokuvaamisen koin
hyvinä vaihtoehtoina. Tosin, kuten aikaisemmin mainitsin, valokuvaamista voisi tehdä kahden
hengen ryhmissä tai jopa yksi lapsi kerrallaan. Ehkä myös kuvien määrää voisi pohtia. Osallis-
tavia menetelmiä on paljon, joten nekin jokainen voi valita parhaaksi katsomalla tavalla.
Jatkototeutuksena ehdottaisin muokattavan tilan käytön jälkiseurantaa. Omaan työhöni se ei
kuulunut, mutta sen avulla pystyisi arvioimaan työn onnistuneisuutta. Lasten kanssa voisi pi-
tää myös ”kokouksia”, joissa yhdessä käydään ideoita lävitse ja yhdessä keskustellaan toteu-
tuksesta. Näin lapset saadaan paremmin osallisiksi toimintaan. Toimintaa on myös mahdollista
jatkaa päiväkodissa, missä tein opinnäytetyöni, mikäli he niin haluavat. Nyt heillä on lista las-
ten toiveista ja tiloista, jotka miellyttävät/eivät miellytä niin paljoa lapsia. Yhdessä lasten
kanssa he voivat tehdä uusia muokkauksia. Toki lasten toiveet ja mielenkiinnon kohteet tulee
päivittää aika ajoin.

Lähteet

- Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. 2. painos. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin: Hyvinkää
- Hyvönen, P., Kangas, M., Kultima, A. & Latva, S. 2007. Let's Play! Tutkimuksia leikkillisistä oppimisympäristöistä. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä raportteja 2. 2. Korjattu painos. Lapin yliopisto.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus
- Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kokljuschkin, M. 2001. Unelmien päiväkotii. Helsinki: Tammi.
- Kyttä, M. 2003a. Children in outdoor contexts. Affordances and Independent Mobility in the Assessment of Environmental Child Friendliness. Helsinki University of Technology. Centre for urban and Regional Studies. Viitattu 15.7.2015.
<http://lib.tkk.fi/Diss/2003/isbn9512268736/isbn9512268736.pdf>
- Kyttä, M. 2003b. Lapsiystävällinen ympäristö. Teoksessa Sassi, P. & Tarkkonen, T (toim). Lapsi ja kasvuympäristö. Puheenvuoroja ja kirjavinkkejä. Cultura Oy.
- Lumme, R., Leinonen, R., Leino, M., Falenius, M. & Sundqvist, L. 2006. Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 17.8.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: Bookwell Oy.
- Piironen, T. 2007. Ohjaajan opas lasten osallistavien ryhmien ohjaamiseen. Kuunnelkaa meitä- Lasten osallisuushanke 2006-2007. Helsinki. Viitattu 24.7.2015.
http://www.munvuoro.fi/cms/wp-content/uploads/Tiina_Piironen_Ohjaajan_opas_lasten_osallistavien_ryhmien_ohjaamiseen1.pdf
- Rutanen, N. 2013. Pienten lasten jännitteiset leikin tilat alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Teoksessa Karila, K. & Lipponen, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Socca. 2014a. Kehittämisen periaatteet. Viitattu 17.8.2015.
http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/kehittamisen_periaatteet
- Socca. 2014b. Leikki ja leikkiliset oppimisympäristöt varhaiskasvatuksessa. Viitattu 19.11.2014.
http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/leikki_ja_leikkiliset_oppimisymparistot

Socca. 2014c. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö VKK-Metro. Viitattu 19.11.2014.

http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tietoa_vkk-metrosta

Stenvall, E. & Seppälä, U. 2008. Talo lapsia varten. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Soccan työpapereita 2008:1. Viitattu 9.7. 2015.

http://www.socca.fi/files/100/Talo_lapsia_varten_lasten_osallisuus_paivakodissa.pdf

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Lastensuojelun käsikirja. Varhaiskasvatus ja päivähoido. Viitattu 18.11.2014.

http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/ehkaisevan-tyon-toteuttaminen/alle-kouluikäinen-lapsi-ja-ehkaiseva-tyo/varhaiskasvatus-ja-paivahoito#_Varhaiskasvatus_ja_p%C3%A4iv%C3%A4hoito

Turja, L. 2007. Lasten osallisuus kasvatustyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Teoksessa Ikonen, O. & Virtanen, P. (toim.) Eriäinen oppija-yhteiseen kouluun. Kokemuksia yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden kehittämisestä. Juva: WS Bookwell Oy.

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2.painos. Juva: Bookwell Oy

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2012. Viitattu 3.8.2015.

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämissentrum. Oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy. Viitattu 18.11.2014.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Kuvat

Kuva 1: Lapsen piirtämä kuva	21
Kuva 2: Diskopallo	23
Kuva 3: Osa lapsista askarteli vielä omatoimisesti Robin hahmot Batmanien kaveriksi	24
Kuva 4: Muokattava tila.....	26
Kuva 5: Valmis metsähuone	26
Kuva 6: Valmis metsähuone toisesta kulmasta	27
Kuva 7: Littlest Pet Shop talot	28

Liitteet

Liite 1 Saatekirje vanhemmille	39
Liite 2 Kyselylomake työntekijöille	40
Liite 3 Loppukyselylomake työntekijöille.....	41
Liite 4 Tiivistelmä valokuvatuista tiloista työntekijöille.....	42

Liite 1 Saatekirje vanhemmille

Hei kotiväki,

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyöni [redacted] päiväkodissa, [redacted]-ryhmässä. Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään kuinka leikkiliset oppimisympäristöt vastaavat lasten tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Yhteistyössä lasten ja kasvatushenkilöstön kanssa muokkaamme leikki- ja oppimisympäristöä enemmän lasten toiveita vastaavaksi. Tulen tekemään kaksi tutustumiskäyntiä ryhmään ennen toiminnallisia osuuksia. Aineiston keruu ja tilan muokkaus tapahtuu tammi- ja helmikuussa 2015.

Opinnäytetyössä keskeistä on lasten osallisuuden tukeminen ja tällä kirjeellä pyydän lupaa lapsesi osallistumisesta opinnäytetyöni toiminnallisiin osuuksiin. Tutkimusmenetelminä käytän havainnointia, haastattelua ja lasten kanssa piirtämistä ja valokuvaamista. Tutkimusaineistoa käsitellään anonyymisti ja opinnäytetyössä ei mainita lasten eikä päiväkodin nimeä. Pyydän Teiltä samalla lapsenne valokuvauslupaa. Tarkoitukseni ei ole kuvata lapsia, vaan heidän tekemiään töitään ja muokattuja tiloja. Valokuvia tullaan käyttämään ainoastaan opinnäytetyössäni ja sen esittelyssä.

Mikäli Teillä on jotakin kysyttävää opinnäytetyöhöni liittyen, vastaan mielelläni kysymyksiinne sähköpostitse.

Yhteistyöterveisin,

Mariia Posa

[redacted]

Pyydän Teitä palauttamaan alla olevan luvan [redacted] aikuisille!

Leikkaa -----

Lapseni _____

Saa () / ei saa () osallistua opinnäytetyön vaiheisiin.

Lastani saa () / ei saa () valokuvata.

Allekirjoitus _____

Liite 2 Kyselylomake työntekijöille

Kysely työntekijöille

1. Mitä päiväkodin tiloja lapset käyttävät leikkeihinsä?
2. Ovatko tilat toimivat lasten leikeissä?
3. Miten lasten toiveet ja kiinnostuksen kohteet näkyvät nykyisissä tiloissa?
4. Onko tiloja muokattu aikaisemmin? Jos on, niin miten?
5. Mitä muutoksia kaipaisit ryhmän tiloihin?

Kiitos paljon vastauksista!

Liite 4 Tiivistelmä valokuvatuista tiloista työntekijöille

Mieluisimmat leikkilat (/leikit):

- Musahuone (6)
 - Voi rakentaa kaikkea kivaa, hauskaa kun saa katsoa telkkaa, voi tehdä majan, palikat on kivoja
- Jumppasali (6)
 - Siellä on trampoliini, voi tehdä temppuja, saa kiipeillä, saa potkia jalkapalloa, voi rakentaa paremman majan kuin ryhmässä
- Verstas
 - Täällä saa leikkiä mitä vain, pöydän alla on kiva leikkiä
- Nukkari
 - Voi rakentaa majan
- Pöydät ryhmätilan ulkopuolella
 - Tässä voi pelata
- LEGO Friends
- Jättidublot
- Linna (pikku huoneessa)
- Barbie-talo
- Legot (2)
- Nopperit

Ei niin mieluisat leikkilat (/leikit)

- Musahuone
 - Ei ole mitään tekemistä, tarvittaisiin trampoliini ja uimaallas
- Kabinettihuone
 - Täällä voi vain pelata, jos täällä olisi vaikka valokuvia mitä pystyisi katsomaan
- Aula jumppasalin luona
 - Ei ole trampoliinia, uimaallas olisi kiva
- Vesileikkihuone
 - Ei ole mitään leluja
- Eteinen
 - Jos laitettaisiin eri tavaroita, esimerkiksi autoja
- Kahvihuone
 - Legoja tarvittaisiin
- Junarata
- LEGO Friends
- Palomiesleikki
- Omenapeli seinällä
- Multilink kuutiot